

G 680/1

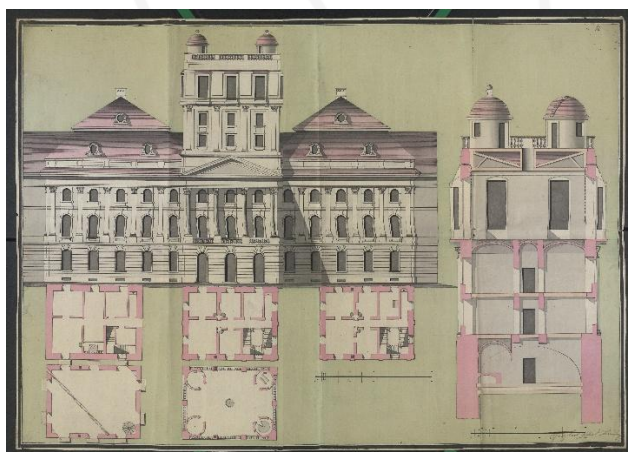
Zillack, Georg Karl (1746 k.–1809 k.): Terv a budavári épületről

H. n., 1780 körül

[1] fol. ; 502 x 728 mm

A nagyszombati egyetem Budára való átköltöztetésének terve már 1776-ban felmerült. Az egyetem részére kezdetben a budai jezsuita kolostor épületeit építették volna át, de Mária Terézia később inkább a várpalotát bocsátotta az egyetem rendelkezésére. Ide költözött többek között a jogi és bölcsészettudományi kar, a könyvtár, továbbá a természettudományi és éremgyűjtemény is. Az építkezések irányítója Kempelen Farkas (1734–1804) udvari tanácsos, a kivitelező mester pedig Georg Karl Zillack (1746 k.–1809 k.) pozsonyi építőmester lett. Zillack feltehetően nem önálló tervezőként vett részt a munkálatokban, inkább az építés és a kivitelezés vezetése volt a feladata, erre utal alacsony hivatali beosztása és „Baumeister” címe is.

A legfontosabb átépítés a palota Duna felőli homlokzatának középrészét érintette, ahol a csillagvizsgáló tornyot alakították ki. A korszak két meghatározó csillagászszaktekinetélye, Maximilian Hell (1720–1792) és Weiss Ferenc (1717–1785) is készített szakvéleményt az építendő csillagvizsgálóról. Noha a szakirodalomban elterjedt álláspont, hogy Zillackhoz köthetőek a csillagvizsgálótorony tervei, ez feltehetően téves. A fennmaradt források alapján inkább valószínűsíthető, hogy Mária Terézia az épületek biztonságos átépítése miatt Franz Anton Hillebrandtot (1719–1797) bízhatta meg a torony tervezésével. Az építkezés 1777 májusában már javában folyt (Hillebrandt ezen év májusában jelentést készített a torony építésének állapotáról), 1779-re pedig metszetek és szöveges források is bizonyítják, hogy a tornyot lezáró kupola befejezésére is sor került. A csillagvizsgáló torony azonban – az egyetem elköltözése (1780) és a további bővítések miatt – közel 50 év múltán lebontásra került.

A rajzon a palota Duna felőli homlokzata látható a csillagvizsgálótoronnyal kiegészítve. Alatta a három alsó szint alaprajza szerepel, ahol a kezelőszemélyzet lakásait helyezték el. Legalul a csillagászati vizsgálatok elvégzésére alkalmas negyedik szint alaprajza látható. Ezt a szintet tíz magas ablakkal látták el, hogy elegendő megvilágítást kapjon a tér. Látható még, hogy erről a szintről csigalépcsőn keresztül lehetett feljutni a torony négy sarkán elhelyezett kupolás tornyokba, amelyek további megfigyelések elvégzésére lettek kialakítva. Jobb oldalon a torony teljes magasságában készített hosszmeteszetének rajza látható. A jobb alsó sarokban Georg Karl Zillack helyezte el kézjegyét.

Állapotleírás

Anyaga merített papír vízjellel, fekete és barna tinta, akvarellfesték. Jó állapotú, nyolcrét hajtott, erősen szennyezett műtárgy. Hátoldalán függőlegesen a középső hajtás mentén egy vastag papírcsík fut végig, feltehetően korábban egy kötet mellékleteként volt ennek segítségével beragasztva. A hajtásoknál több helyen szakadt.

Restaurálási terv

Száraztisztítás különféle radírokkal és eszközökkel. A zöld festék a rézmarás jeleit mutatja, ezért nedves kezelés nem lehetséges, mivel az a tárgy további károsodását okozná. Helyette enyhe párasítás után préselés, és a papír védelme érdekében hátoldalról permetezés Bookkeeper-rel (lúgosítás), majd a szakadások javítása színezett japánpapírral. Végül savmentes palliumba helyezés.